

УДК 372.82;327

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.449>

Дао Чж.,
orcid.org/0000-0002-1506-2197

Хуан І.,
orcid.org/0000-0002-2499-1895

ВПЛИВ ІНІЦІАТИВИ «ОДИН ПОЯС – ОДИН ШЛЯХ» НА ФОРМУВАННЯ АРТ-ПРОСТОРУ УЧНІВ СЕРЕДНІХ ШКІЛ КНР

У статті визначено магістральні тенденції, що мають місце в освіті та мистецтві євразійського регіону у зв'язку з реалізацією ініціативи «Один пояс – один шлях»: культурний обмін і злиття культурних, мистецьких та освітніх тенденцій; мистецька дипломатія для зміцнення дипломатичних зв'язків і сприяння взаєморозумінню; взаємозалежний розвиток інфраструктурних і мистецьких проєктів; ринково-економічний вплив на арт-середовище через інвестиції в ринок мистецтва цих регіонів, розвиток арт-простору громад; зміна об'єктів культурної спадщини та традиційних ландшафтів, що може надихнути мистецтво як засіб протесту до роздумів про зміни, спричинені ініціативою; розвиток державного патронату культури й освіти, що може як стимулювати розвиток арт-простору, так і в деяких випадках призвести до цензури мистецтва; інтернаціоналізація освіти, обмін викладачами, зміни в навчальних програмах у зв'язку з потребами реалізації означеної ініціативи.

Установлено, що більший вплив геополітична ініціатива здійснює на вищу освіту, ніж на загальну середню, але з плином суспільних перетворень відбуваються і зміни на рівні школи. Визначено, що вплив геополітичної ініціативи на освіту може суттєво відрізнятися всередині КНР – від регіону до регіону, залежно чи проходять торгівельно-економічні шляхи через цю територію, а також від державної політики в галузі культури (особливо для малих національностей, оскільки пріоритет надається популяризації мистецтва Класичного Китаю) та особливостей роботи системи освіти на певній території (у межах концепції гнучкої освіти).

Обґрунтовано, що вплив на арт-простір школярів відбувається через складний зв'язок між системою освіти, культурною експансією за концепцією «м'якої сили», геополітикою, регіональною економічною інтеграцією та транскордонним співробітництвом у розбудові інфраструктури; визначені чинники є різноплановими і швидкозмінними.

Ключові слова: освіта, арт-простір, інтернаціоналізація, КНР, геополітична ініціатива «Один пояс – один шлях», реформування шкільної освіти.

Постановка проблеми. Геополітична ініціатива «Один пояс – один шлях» є знаковою геополітичною стратегією розвитку інфраструктури КНР, Євразійського та Північноафриканського регіонів. Ініціатива передбачає Економічний пояс Шовкового шляху та Морський шовковий шлях XXI століття, що стосується взаємопов'язаних сухопутних коридорів розвитку в Євразії, а також морських шляхів, які проходять від Китаю до Південно-Східної Азії, Близького Сходу, Європи та Африки. Але це не тільки торгівельно-економічний проєкт, але й амбіційний соціально-культурний задум, де освіті відведено важливе місце. Китай сподівається, що вища освіта в межах ініціативи «Один пояс – один шлях» зможе революціювати та змінити глобальний ландшафт вищої освіти, де нині домінує Захід. Найбільш помітним досягненням освіти є збільшення іноземних студентів у Китаї. Але зміни у вищій освіті тягнуть за собою і зміни в середній освіті.

Продуваючи власні цінності на регіональну та світову арени, КНР цілеспрямовано популяризує власну культуру. Це легше за все робити через розвиток мистецьких проєктів, формування арт-простору. Тісна взаємодія в полікультурному просторі

*© Дао Чж.

*© Хуан І.

є багатосторонньою, тому під впливом інших культур у тому чи іншому сенсі змінюється й арт-простір освітнього середовища КНР. Ці тенденції потребують вивчення.

Аналіз досліджень. Сучасні науковці в галузі педагогіки звертаються до різних проявів геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях», оскільки такі масштабні перетворення в економіці та соціально-політичному житті цілої низки країн не можуть не вплинути на систему освіти. С. Бульбенюк досліджує особливості просування й утвердження геополітичних і геоекономічних амбіцій КНР через заходи концепції «м'якої сили» як самостійного концепту зовнішньополітичної діяльності та як складової частини комплексної політики, зокрема і у сфері освіти [1]; А. Морозюк вивчає точки дотику економічних і соціальних інтересів у межах китайської ініціативи «Один пояс – один шлях», приділяючи особливу увагу питанням розвитку соціально-культурного простору національних меншин на прикладі Сінцзян-Уйгурського автономного району, значення та впливу полікультурної політики на відносини Китаю з країнами Центральної Азії [3]; Сяо Л. досліджує ініціативу «Один пояс – один шлях» з точки зору поширення китайських цінностей, зазначаючи, що окрім торгових інтересів ця геополітична ініціатива є вагомим чинником культурної співпраці, яка використовує механізми «м'якої сили» для розповсюдження інформації про цивілізаційні досягнення КНР у світі, що передбачає увагу з боку КНР до політики ЗМІ, підтримку навчальних програм обміну студентами, звернення до джерел китайської філософії, вивчення місцевої мови тощо [4]; питання щодо популяризації цінностей та традицій, властивих для способу життя КНР, зокрема і освітніх, вивчають Ф. Се, Л. Калашник, О. Мкратичан, В. Григоренко, Т. Довженко, Я. Левченко [7; 11] та інші дослідники.

Одночасно зауважимо, що зазначені дослідження не розкривають зміст питання щодо розвитку арт-простору учнів середніх шкіл КНР під впливом геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях», переважно вони стосуються вищої освіти чи розвитку загальнокультурного, а також полікультурного середовища. Відповідно питання щодо формування арт-простору учнів середніх шкіл КНР в умовах домінування ініціативи «Один пояс – один шлях» потребує додаткового вивчення.

Мета статті – проаналізувати загальні тенденції впливу геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях» на освіту, зокрема мистецьку, і, ґрунтуючись на визначених тенденціях, схарактеризувати, яким чином загальні процеси в освіті та мистецтві в сучасних умовах можуть вплинути на формування арт-простору учнів середніх шкіл КНР.

Виклад основного матеріалу. Вплив на світ мистецтва та освіти таких масштабних геополітичних ініціатив, як «Один пояс – один шлях», є складним і багатограним. Їх прояв простежується не швидко. Ураховуючи, що діяльність за цією ініціативою розпочалася від 2013 року, можна зробити деякі висновки.

Насамперед наголосимо на магістральних тенденціях, що існують в освіті та мистецтві євразійського регіону у зв'язку з реалізацією ініціативи «Один пояс – один шлях». Основним напрямком є культурний обмін і злиття культурних, мистецьких та освітніх тенденцій. Геополітична ініціатива сприяє збільшенню зв'язків і культурного обміну між країнами-учасницями, створюючи можливості для митців із різних регіонів для взаємодії, співпраці та обміну ідеями [2, с. 60]. Унаслідок відбувається злиття мистецьких стилів, технік і тем, що призвело до появи нових гібридних форм мистецтва. Злиття відбувається в усіх видах мистецтва, швидше за все в образотворчому, музичному й хореографічному. Названі процеси зумовлюють собою і злиття та обмін методами й формами викладання, їх полікультурність.

Наступним напрямком є так звана мистецька дипломатія. Тобто уряди країн, що беруть участь у геополітичній ініціативі «Один пояс – один шлях», використовували мистецтво як засіб дипломатичного охоплення та проекції «м'якої сили». Культурні заходи, художні виставки та різного роду вистави були організовані в різних країнах для зміцнення дипломатичних зв'язків і сприяння взаєморозумінню [5].

Взаємозалежний розвиток інфраструктурних і мистецьких проєктів є ще однією особливістю геополітичної ініціативи. Амбітні та масштабні інфраструктурні проєкти «Один пояс – один шлях», такі як мости, автомагістралі, тунелі, інші архітектурні та технічні новації, стали предметом стихійної або цілеспрямованої мистецької репрезентації. Художники, музиканти, дизайнери, представники рекламних агентств тощо надихнулися на створення робіт, які відбивають грандіозний масштаб і вплив цих проєктів на ландшафти та громади [9, с. 257–258]. Цей аспект впливу Ініціативи є особливо цікавим у контексті нашого дослідження, оскільки в цьому разі стихійно сформувався арт-простір, у якому навчаються та живуть цілі громади, а відповідно і школярі. Тобто арт-простір виходить за межі навчального середовища і є його органічним життєвим середовищем, що створює додаткові чинники впливу на формування особистості.

Важливим також є і ринково-економічний вплив геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях» на арт-середовище. Інвестиції цього проєкту в розвиток інфраструктури вздовж усіх суходільних та морських шляхів сполучення мають економічні наслідки для ринку мистецтва цих регіонів [8, с. 4]. Із розвитком міст і регіонів може спостерігатися збільшення художніх галерей, музеїв і культурних центрів, що потенційно може підвищити попит на мистецтво та створити нові ринки, а також значно розширити арт-простір школярів.

Деякі критики стверджують, що інфраструктурні проєкти геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях» призвели чи можуть призвести до руйнування або зміни об'єктів культурної спадщини та традиційних ландшафтів, що може надихнути мистецтво як засіб протесту до роздумів про зміни, спричинені ініціативою [11, с. 378]. З іншого боку, зміни, спричинені будівництвом в межах Ініціативи, обговорення про збереження культурної спадщини тощо спонукали звернутися до цієї спадщини, актуалізувати її важливість на регіональному та національному рівні різних країн. У КНР ці процеси спонукали до перегляду переліків культурної спадщини, стимулювання окремих провінцій і громад до активної підтримки культурних і мистецьких об'єктів їх регіонів, до чого залучена вся громада включно зі школярами.

Тому активно розвивається державний патронат культурної й мистецької спадщини: у країнах, які беруть активну участь в ініціативі «Один пояс – один шлях», уряди виділяють ресурси для підтримки та просування мистецьких проєктів, які відповідають цілям ініціативи. Такий державний патронат може як підживити місцеву мистецьку сцену, так і в деяких випадках призвести до цензури мистецтва, що кидає виклик наративу уряду [4, с. 30]. Важливо визнати, що заходи з реалізації ініціативи «Один пояс – один шлях» також стикаються з критикою та суперечками, пов'язаними з впливом на довколишнє середовище, занепокоєнням щодо політичного та культурного впливу КНР у регіоні, змінами в укладі життя всередині КНР, «спрошенням мистецтва Китаю» задля його популяризації, потребою адаптації навчальних програм тощо. Ці проблеми також відбиті в мистецтві, коли художники використовують свої творчі засоби, щоб підвищити обізнаність і кинути виклик наративам щодо геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях» [1, с. 42]. Усе зазначене вище впливає на арт-простір громад, зокрема й школярів, відповідна система середньої освіти стикається з питанням, як гармонізувати закладені в навчальну програму середньої школи мистецькі компетентності в межах арт-простору, який швидко та стихійно змінюється під впливом геополітичної ініціативи.

Зі зміною геополітичних ситуацій вплив ініціативи «Один пояс – один шлях» на мистецтво також може продовжувати розвиватися. Для системи освіти ключовим показником, пов'язаним з Ініціативою, є її інтернаціоналізація. Від 2015 року кількість альянсів між китайськими університетами та університетами у країнах, які залучені до Ініціативи, різко зростає. Так, до Альянсу університетів Шовкового шляху вже входять понад 130 членів [5]. На додаток до неурядових платформ співпраці в галузі освіти Китай досяг угоди про взаємне визнання академічних кваліфікацій з 24 країнами в межах простору «Один пояс – один шлях» [6]. Наслідуючи західні університети, деякі китайські

університети розпочали реалізацію транснаціональних освітніх проєктів для освітньої «м'якої сили» – наприклад, малайзійський філіальний кампус Сяменського університету та Бангкокський кампус фінансово-економічного університету Юньнань. Крім того, освіта в межах «Один пояс – один шлях» відкриває міжнародні ринки не тільки вищої освіти для університетів і коледжів нижчого рівня [10], оскільки надає менш відомим китайським університетам і професійним коледжам можливість співпрацювати з освітніми установами простору «Один пояс – один шлях» для підготовки здобувачів освіти. Наприклад, Китайсько-африканська конференція з питань співпраці в галузі професійної освіти та Китайсько-африканська конференція з питань співпраці у сфері професійно-технічної освіти та навчання є платформами для сприяння обміну у сфері професійної освіти між китайськими та африканськими закладами. Незважаючи на те, що це нібито проєкт, орієнтований на Глобальний Південь, риторика співпраці у сфері освіти між Китаєм і Західною Європою є досить повільною. Проте дослідження показали, що вплив ініціативи «Один пояс – один шлях» на західноєвропейську науку у великих масштабах є обмеженим. І навпаки, країни Центральної та Східної Європи, як правило, найбільше співпрацюють із Китаєм у галузі освіти – ймовірно, завдяки тіснішій співпраці між Китаєм та Східною Європою щодо інвестиційних інфраструктурних проєктів [10].

Важливо зазначити, що вплив геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях» на освіту може суттєво відрізнятись від країни до країни, а всередині КНР – від громади до громади, регіону до регіону, залежно від таких чинників, як рівень участі кожної громади в Ініціативі (чи проходять шляхи через цю територію) – державна політика у сфері мистецтва (особливо для малих національностей, оскільки пріоритет надається популяризації мистецтва Класичного Китаю) та місцеві системи освіти. Із розвитком ініціативи та геополітичної ситуації вплив на освіту може продовжувати змінюватися. Наприклад, спочатку ініціатива залучала тільки вищу освіту, потім – професійно-технічну, і поступово залучає й нижчі рівні освіти.

Висновки. Стратегічне позиціонування освіти в геополітичній ініціативі «Один пояс – один шлях» передбачає складний зв'язок між системою освіти, культурною експансією за концепцією «м'якої сили», геополітикою, регіональною економічною інтеграцією та транскордонним співробітництвом у розбудові інфраструктури. Ця сукупність чинників, на яких ґрунтується освітня політика з урахуванням ініціативи «Один пояс – один шлях», є багатофакторною і швидкозмінною, що особливо яскраво продемонстрували події, пов'язані з Пандемією та військовими конфліктами. Тому вплив Ініціативи на освіту, тим більше на загальну середню, є складним, подекуди стихійним і неоднорідним залежно від регіону. З іншого боку, його не можна ігнорувати.

Безумовно, більший вплив геополітична ініціатива здійснює на вищу освіту, ніж на загальну середню, але з плином суспільних перетворень відчуються і зміни на рівні школи. А реакція мистецтва на суспільно-економічні зміни змінює й арт-простір школярів. До основних впливів геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях» на зміну арт-простору освітнього середовища КНР можна віднести такі: стипендіальні програми та обмін здобувачами освіти, зокрема й учнями старших класів; інфраструктурні проєкти, такі як будівництво шкіл і мистецьких центрів; спільні академічні програми та культурне співробітництво між учителями з різних країн; мультикультурні проєкти, спрямовані на сприяння вивченню мов і демонстрацію здобутків мистецтва; акцент на культурний обмін вплинув на те, що навчальні програми включають модулі з міжкультурного розуміння та міжкультурного спілкування, переважно на прикладі різних видів мистецтва тощо.

Перспективи подальших розвідок у напрямку формування арт-простору учнів середніх шкіл КНР у контексті змін, пов'язаних із реалізацією геополітичної ініціативи «Один пояс – один шлях», убачаються нами у вивченні особливостей його реалізації в різних мистецькоспрямованих дисциплінах, дослідженні соціальних і культурних наслідків, що сприяє глибшому розумінню впливу Ініціативи на систему шкільної освіти,

у визначенні стихійних впливів суспільного арт-простору, який змінюється під впливом Ініціативи, на арт-простір школярів у КНР.

Список використаних джерел:

1. Бульбенюк С. С. Геополітичні й гео економічні амбіції та «м'яка сила» Китаю: зауваги до дискурсу про особливості просування й утвердження. *Китаєзнавчі дослідження*. 2022. № 2. С. 39-53. URL: <https://doi.org/10.51198/chinesest2022.02.039>
2. Кіктенко В. О. Семантика і прагматика концепту ініціатива "Один пояс, один шлях". *Китаєзнавчі дослідження*. 2021. № 1. С. 58-68. URL: <https://chinese-studies.com.ua/index.php/journal/article/view/117>
3. Морозюк А. В. Інтереси Китаю в Центральній Азії на сучасному етапі (China's interests in Central Asia at the current stage). *Наукові записки студентів та аспірантів*. Серія «Міжнародні відносини». 2020. Вип. 5. С. 267-277.
4. Сяо Л. Ініціатива «Один пояс – один шлях» у векторі поширення китайських цінностей. *Мистецтвознавство. Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 43, том 2. С. 27-33. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-2-5>
5. Belt and road news. China's First Belt & Road Digital Art Exhibition Kicks off in Beijing. 2019. URL: <https://www.beltandroad.news/2019/09/23/chinas-first-belt-road-digital-art-exhibition-kicks-off-in-beijing/>
6. Belt and road portal. The Belt and Road Initiative Progress, Contributions and Prospects. 2019. URL: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/zchj/qwfb/86739.htm>
7. Kalashnyk L., Terentieva N., Dovzhenko T., Levchenko Ya., Dao Zh. Development of the PC China minorities' education within the geopolitical strategy "One belt – one road" activation. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2023. 13/01-XXXII. Pp. 29–32.
8. Schulhofa V., van Vuurena D., Kirchherr J. The Belt and Road Initiative (BRI): What will it Look Like in the Future? *Technological Forecasting & Social Change*. 2022. 175(2022)121306. Pp. 1-17. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121306>
9. Wei D., Rafael Â. Digital art and the belt and road initiative: challenges and opportunities. *Revista de Direito Internacional*. 2020. V/17/2020. Pp. 257-273. DOI: [10.5102/rdi.v17i3.7238](https://doi.org/10.5102/rdi.v17i3.7238)
10. Woo E. Narrating the Belt and Road Education Policy: A Critical Policy Discourse Analysis. *High Educ Policy*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41307-022-00279-9>
11. Xie F., Kalashnyk N., Fan Zh., Mkrtychan O., & Hryhorenko V. Chinese cultural values as a part of "Belt and Road Initiative" Project. *Society, Integration, Education*, Proceedings of the International Scientific Conference. 2020. № 4. Pp. 376-387. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/5040/4648>

References:

1. Bulbeniuk, S. S. (2022). Heopolitychni y heoekonomichni ambitsii ta «miaka syła» Kytaiu: zauvahy do dyskursu pro osoblyvosti prosuvannia y utverdzhennia [China's Geopolitical and Geoeconomic Ambitions and Soft Power: Notes on the Discourse on Promotion and Assertion]. *Kytaieznavchi doslidzhennia*, (2), 39-53. Retrieved from <https://doi.org/10.51198/chinesest2022.02.039> [in Ukrainian].
2. Kiktenko, V. O. (2021). Semantyka i prahmatyka kontseptu initsiatyva "Odyn poias, ody shliakh" [Semantics and pragmatics of "One Belt, One Road" initiative concept]. *Kytaieznavchi doslidzhennia*, (1), 58-68. Retrieved from <https://chinese-studies.com.ua/index.php/journal/article/view/117> [in Ukrainian].
3. Moroziuk, A. V. (2020). Interesy Kytaiu v Tsentralnii Azii na suchasnomu etapi [China's interests in Central Asia at the current stage]. *Naukovi zapysky studentiv ta aspirantiv*. Seriiia «Mizhnarodni vidnosyny», 5, 267-277 [in Ukrainian].
4. Siao, L. (2021). Initsiatyva «Odyn poias – ody shliakh» u vektori poshyrennia kytais'kykh tsinnostei ["One Belt One Road" initiative in the vector of spreading Chinese values]. *Mystetstvoznavstvo. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 43 (2), 27-33. doi: doi.org/10.24919/2308-4863/43-2-5 [in Ukrainian].
5. Belt and road news. (2019). *China's First Belt & Road Digital Art Exhibition Kicks off in Beijing*. Retrieved from <https://www.beltandroad.news/2019/09/23/chinas-first-belt-road-digital-art-exhibition-kicks-off-in-beijing/> [in English].

6. Belt and road portal. (2019). *The Belt and Road Initiative Progress, Contributions and Prospects*. Retrieved from <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/zchj/qwfb/86739.htm>. [in English].
7. Kalashnyk, L., Terentieva, N., Dovzhenko, T., Levchenko, Ya., & Dao, Zh. (2023). Development of the PC China minorities' education within the geopolitical strategy "One belt - one road" activation. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 13/01-XXXII. 29-32 [in English].
8. Schulhofa, V., van Vuurena, D., & Kirchherr, J. (2022). The Belt and Road Initiative (BRI): What will it look like in the future? *Technological Forecasting & Social Change*, 175(2022)121306, 1-17. doi: doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121306 [in English].
9. Wei, D., & Rafael, Â. (2020). Digital art and the belt and road initiative: challenges and opportunities. *Revista de Direito Internacional*, V/17/2020.257-273. doi: 10.5102/rdi.v17i3.7238 [in English].
10. Woo, E. (2022). Narrating the Belt and Road Education Policy: a critical policy discourse analysis. *High Educ Policy*. doi: doi.org/10.1057/s41307-022-00279-9 [in English].
11. Xie, F., Kalashnyk, N., Fan, Zh., Mkrtychan, O., & Hryhorenko, V. (2020). Chinese cultural values as a part of "Belt and Road Initiative" Project. *Society, Integration, Education*, Proceedings of the International Scientific Conference, 4, 376-387. Retrieved from <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/5040/4648> [in English].

Dao Zh.,

orcid.org/0000-0002-1506-2197

Huang Y.,

orcid.org/0000-0002-2499-1895

THE "ONE BELT – ONE ROAD" INITIATIVE INFLUENCE ON THE SECONDARY SCHOOL STUDENTS ART SPACE FORMATION IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

The article identifies major trends taking place in education and art of the Eurasian region in connection with the implementation of the "One Belt – One Road" initiative: cultural exchange and fusion of cultural, artistic and educational trends; art diplomacy to strengthen diplomatic ties and promote mutual understanding; interdependent development of infrastructure and art projects; market and economic impact on the art environment through investments in the art market of these regions, development of community art space; changes to cultural heritage sites and traditional landscapes, which can inspire art as a means of protest to reflect on the changes caused by the initiative; the development of state patronage of culture and education, which can both stimulate the development of the art space and, in some cases, lead to art censorship; internationalization of education, teachers exchange programs, changes in educational programs in connection with the needs of implementing the initiative.

It has been established that the geopolitical initiative exerts a greater influence on higher education than on general secondary education, but with the course of social transformations, changes are also felt at the school level. It has been determined that the influence of geopolitical initiatives on education may differ significantly in the middle of the PRC from region to region, depending on whether trade and economic routes pass through this territory, as well as on state policy in the field of culture (especially for small nationalities, since priority is given to the popularization of Classical China art) and the peculiarities of the education system in a certain area (within the concept of flexible education).

It has been substantiated that the impact on the art space of schoolchildren occurs due to the complex relationship between the education system, cultural expansion according to the concept of "soft power", geopolitics, regional economic integration and cross-border cooperation in infrastructure development; the identified factors are diverse and rapidly changing.

Key words: education, art space, internationalization, the PRC, geopolitical initiative "One Belt – One Road", school education reform.

Дата надходження статті: 05.05.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Гнезділова К. М.